

PRIPREMA ZA I KOLOKVIJUM

PRAVO BEZBEDNOSTI

KOLOKVIJUM - 22.11.2023.

PRAVNI OSNOV DRŽAVNE BEZBEDNOSTI

1

Pravni osnov državne bezbednosti jeste Ustav Republike Srbije kao najviši pravni akt, odnosno Zakon o osnovama uređenja službi bezbednosti Republike Srbije i Zakon o Bezbednosno informativnoj agenciji, drugi propisi i opšti akti, strategija nacionalne bezbednosti, strategija odbrane i utvrđena bezbednosnoobaveštajna politika Republike Srbije, pri čemu osnivanje i delovanje službi bezbednosti mimo odredbi Zakona o osnovama uređenja službi bezbednosti Republike Srbije nije dozvoljeno.

ŠTA ČINI OBAVEŠTAJNO BEZBEDNOSNI SISTEM REPUBLIKE SRBIJE

2

1. Bezbednosno informativna agencija (BIA), kao posebna organizacija
2. Vojnobezbednosna agencija (VBA) (organ uprave u sastavu Ministarstva odbrane)
3. Vojnoobaveštajna agencija (VOA), (organ uprave u sastavu Ministarstva obrane)

SAVET ZA NACIONALNU BEZBEDNOST

KOJE POSLOVE OBAVLJA SAVET ZA NACIONALNU BEZBEDNOST

Savet za nacionalnu bezbednost uređuje osnovne politike nacionalne bezbednosti i određuje osnovne mere i aktivnosti za zaštitu, očuvanje i unapređenje nacionalne bezbednosti i nacionalnih interesa RS. Savet u okviru svojih nadležnosti naročito obavlja sledeće poslove:

1. Razmatra pitanja iz oblasti odbrane, unutrašnjih poslova i rada službi bezbednosti;
2. Razmatra međusobnu saradnju organa nadležnih za odbranu, organa nadležnih za unutrašnje poslove i službi bezbednosti i njihovu saradnju sa drugim nadležnim državnim organima kao i saradnju sa organima i službama bezbednosti stranih država i međunarodnih organizacija;
3. Predlaže nadležnim državnim organima mere za unapređivanje nacionalne bezbednosti;
4. Razmatra predloge za unapređivanje nacionalne bezbednosti koje mu upućuju organi nadležni za odbranu, organi nadležni za unutrašnje poslove, službe bezbednosti i drugi nadležni državni organi;
5. Razmatra pitanja iz delokruga organa državne uprave, autonomnih pokrajina, opština, gradova i grada Beograda, koja su značajna za nacionalnu bezbednost;
6. Razmatra druga pitanja koja su značajna za nacionalnu bezbednost.

USMERAVANJE I USKLAĐIVANJE RADA SLUŽBI

USMERAVANJE VRŠI SAVET TAKO ŠTO:

1. Razmatra obaveštajno-bezbednosne procene i donosi zaključke kojima određuje prioritete i načine zaštite i usmerava ostvarivanje nacionalnih interesa koji se sprovode putem obaveštajno-bezbednosne delatnosti;
2. Donosi zaključke u vezi sa radom službi bezbednosti i Biroa za koordinaciju;
3. Donosi zaključke kojima se usmerava i usklađuje rad službi bezbednosti;
4. Donosi zaključke kojima usmerava saradnju službi bezbednosti sa službama bezbednosti stranih država i međunarodnih organizacija;
5. Donosi zaključke kojima usklađuje delatnosti državnih organa koje su posvećene međunarodnoj saradnji u oblasti nacionalne bezbednosti i odbrane;
6. Prati izvršavanje zaključaka koje je doneo;
7. Daje mišljenje o predlozima godišnjih i srednjeročnih planova rada službi bezbednosti;
8. Daje mišljenje Vladi o predlozima bužeta službi bezbednosti i prati realizaciju odobrenih budžetskih sredstava;
9. Daje mišljenje Vladi o predlogu za postavljanje i razrešenje direktora službi bezbednosti.

SASTAV SAVETA ZA NACIONALNU BEZBEDNOST

I KO PO POZIVU MOŽE DA UČESTVUJE

Čini ga 9 članova:

1. Predsednik Republike
2. Predsednik Vlade
3. Ministar odbrane
4. Ministar unutrašnjih poslova
5. Ministar pravde
6. Načelnik Generalštaba Vojske Srbije
7. Direktor BIA
8. Direktor VBA
9. Direktor VOA

U radu Saveta, ali bez prava odlučivanja učestvuje i sekretar Saveta. Imenuje ga i razrešava predsedik Republike i po pravilu to je šef kabineta predsedika Republike.

Takođe sednicama Saveta mogu prisustvovati i: predstavnici ministarstava čiji su ministri članovi saveta, predstavnici drugih ministarstava (finansija, ministarstvo spoljnih poslova...), predstavnici pravosudnih organa, predstavnici uprave carina i druga lica.

KANCELARIJA SAVETA ZA NACIONALNU BEZBEDNOST

I ZAŠTITU TAJNIH PODATAKA

Za potrebe Saveta, uredbom Vlade osnovana je Kancelarija Saveta za nacionalnu bezbednost/ od 2010. Kancelarija Saveta za nacionalnu bezbednost i zaštitu tajnih podataka, kao posebna služba Vlade za obavljanje stručnih i administrativnih poslova, koji obuhvataju:

1. Poslove u vezi sa sazivanjem i pripremanjem sednica Saveta
2. Stručne poslove i vezi sa praćenjem sprovođenja smernica i zaključaka Saveta
3. Poslove administrativno-tehničke podrške Birou za koordinaciju
4. Čuvanje i stavljanje na uvid članovima Saveta izveštaja i drugih akata Saveta
5. Vršenje drugih poslova po nalogu Saveta i sekretara Saveta

Kancelarijom Saveta rukovodi direktor u statusu službenika na položaju, koga na period od 5 godina imenuje Vlada, na predlog predsednika Vlade uz predhodno mišljenje Saveta za nacionalnu bezbednost. Kancelarija Saveta ima zamenika direktora, koga takođe postavlja Vlada, na predlog direktora, on se takođe postavlja na period od 5 godina i ima status službenika na položaju.

BIRO ZA KOORDINACIJU

POSLOVI BIROA

Primarna nadležnost Biroa za koordinaciju jeste da operativno usklađuje rad službi bezbednosti i da izvršava zaključke Saveta za nacionalnu bezbednost i pitanjima iz svoje nadležnosti u skladu sa Poslovníkom Saveta kojim se rad Biroa detaljnije uređuje. Biro za koordinaciju naročito obavlja sledeće poslove:

1. Utvrđuje zadatke koji se izvršavaju operativnim usklađivanjem delatnosti službi bezbednosti i službi bezbednosti i drugih državnih organa i po tom osnovu koordinira njihove aktivnosti
2. Utvrđuje način operativnog usklađivanja u pojedinim slučajevima
3. Osniva mešovite radne grupe za operativne zadatke koji se izvršavaju operativnim usklađivanjem delatnosti i utvrđuje njihove zadatke
4. Analizira rezultate operativnog usklađivanja i o tome po potrebi izveštava Savet, a najmanje jednom u 6 meseci.

ČLANOVI BIROA

I KO PO POZIVU MOŽE DA UČESTVUJE

Sastav Biroa za koordinaciju čine:

1. Sekretar Saveta za nacionalnu bezbednost (koji po funkciji predsedava sednicama Biroa)
2. Direktor BIA
3. Direktor VBA
4. Direktor VOA

U radu Biroa mogu po pozivu da učestvuju: predstavnici Ministarstva spoljnih poslova, direktor policije, načelnici uprava policije, Republički javni tužilac, direktor Uprave carina i po potrebi rukovodioci drugih državnih organa, organizacija i institucija.

KONTROLA SLUŽBI BEZBEDNOSTI

DEMOKRATSKA I CIVILNA

Demokratska i civilna kontrola i nadzor nad radom službi bezbednosti podrazumeva kontrolu od strane zakonodavne, izvršne i sudske vlasti, zatim kontrolu od strane nezavisnih državnih institucija i tela, odnosno organizacija civilnog društva.

Primarnu ulogu u nadzoru i kontroli rada službi bezbednosti iz domena zakonodavne vlasti ima Narodna skupština, koja pravo koje je utemeljeno u odredbama Ustava i sistemskim zakonima, Narodna skupština vrši preko nadležnog Odbora, kao posebnog tela (Odbor za kontrolu službi bezbednosti).

Što se izvršne vlasti tiče, kontrola i nadzor nad radom službi bezbednosti po pravilu se odnose na funkcionalna, organizaciona i personalna ovlašćenja u smislu usmeravanja i usklađivanja njihovog rada, uspostavljanja unutrašnje organizacione strukture i postavljanje odnosno razrešenje rukovodilaca službi bezbednosti. Drugi mehanizam kontrole i nadzora u okviru izvršne vlasti sprovodi se od strane generalnog inspektora, koga postavlja i razrešava Vlada, kao i službe unutrašnje kontrole čiji rukovodilac neposredno odgovara direktoru BIA/VOA.

Uloga sudske vlasti odnosi se na oblast primene pojedinih posebnih postupaka i mera tajnog prikupljanja podataka koje službe bezbednosti po pravilu primenjuju u preventivne svrhe.

Nezavisne institucije – Zaštitnik građana (ombudsman) i Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti, zatim Državne revizorske institucije koja se tiče revizije finansijskih izveštaja u oblasti trošenja budžetskih sredstava.

Organizacija civilnog društva – udruženja građana, istraživački centri i mediji, okrugli stolovi, naučni skupovi...

NAČELA

OSNOVNA NAČELA NA KOJIMA SE BAZIRA RAD SLUŽBI BEZBEDNOSTI

Osnovna načela na kojima se bazira nadzor nad radom službi bezbednosti jesu:

1. Podređenost i odgovornost službi bezbednosti izabranim vlastima RS
2. Politička, ideološka i interesna neutralnost službi bezbednosti
3. Obaveze službi bezbednosti da informišu javnost o izvršavanju svojih zadataka u skladu sa zakonom
4. Dužnost nosilaca nadzora nad radom službi bezbednosti da obaveštava javnost o rezultatima nadzora
5. Profesionalna odgovornost i operativna samostalnost pripadnika službi bezbednosti u izvršavanju dobijenih zadataka i odgovornost rukovodilaca službi za njihov rad

KOJE PODATKE ČLANOVI ODBORA NE MOGU TRAŽITI OD SLUŽBI BEZBEDNOSTI

Restriktivnom zakonskom odredbom propisano je da članovi odbora u postupku nadzora ne mogu od službi bezbednosti tražiti podatke koji se odnose na:

- Identitet sadašnjih i bivših saradnika službe
- Pripadnike službe sa prikrivenim identitetom
- Treća lica kojima bi otkrivanje tih podataka moglo da šteti
- Metode pribavljanja obavestajnih i bezbednosnih podataka
- Akcije koje su u toku
- Način primene posebnih postupaka i mere
- Podatke i informacije koje su pribavljene razmenom sa stranim službama i međunarodnim organizacijama
- Tajne podatke i informacije drugih državnih organa koji se nalaze u posedu službe.

POSLOVI I ZADACI U NADLEŽNOSTI BIA

BEZBEDNOSNO-INFORMATIVNA AGENCIJA BIA

Bezbednosno informativna agencija jeste posebna organizacija sa svojstvom pravnog lica, odnosno nacionalna bezbednosno obaveštajna služba koja pripada civilnom sektoru, u čijoj su nadležnosti poslovi i zadaci koji se odnose na:

1. Zaštitu bezbednosti Republike Srbije i otkrivanje i sprečavanje delatnosti usmerenih na podriivanje ili rušenje Ustavom uređenog poretka RS
2. Istraživanje, prikupljanje, odbranu i procenu bezbednosno-obaveštajnih podataka i saznanja od značaja za bezbednost RS i informisanje nadležnih državnih organa o tim podacima
3. Druge poslove utvrđene zakonom

ORGANIZACIONO FUNKCIONISANJE U BIA

BEZBEDNOSNO-INFORMATIVNA AGENCIJA BIA

Podrazumeva da njenim radom rukovodi direktor koga postavlja i razrešava Vlada. Unutrašnja organizacija i sistematizacija radnih mesta uređuje se prema pravilima koja se primenjuju za unutrašnju organizaciju i sistematizaciju radnih mesta u ministarstvima i posebnim organizacijama, osim u slučajevima kada je za obavljanje određenih poslova u Agenciji neophodan drugačiji način organizovanja.

Unutrašnje uređenje i sistematizacija radnih mesta u Agenciji bliže se uređuje pravilnikom koji donosi direktor uz saglasnost Vlade.

Aktom o sistematizaciji utvrđuju se naročito: organizacione jedinice, poslovi koji se u njima obavljaju, način rukovođenja, ovlašćenja i odgovornosti rukovodilaca, unutrašnja kontrola i interna revizija, međusobni odnosi organizacionih jedinica, način saradnje Agencije sa drugim organima i organizacijama, podela radnih mesta, vrste radnih mesta, ukupan broj radnih mesta sa nazivom, opis poslova, raspon zvanja, zaštitni režim, status pripadnika, potreban broj izvršilaca, uslovi za svako radno mesto i podaci o stepenu uvećanja staža osiguranja.

Podaci sadržani u aktu o sistematizaciji imaju status tajnih podataka, koji se određuju i sa kojima se postupa u skladu sa zakonom kojim se uređuje tajnost podataka.

SREDSTVA ZA POSEBNE NAMENE

JAVNE NABAVKE U BIA

Sredstva za posebne namene svrstana su u dve kategorije:

1. Nepokretna sredstva (zemljište, zgrade, stanovi, magacini, skladišta, garaže...)
2. Pokretna sredstva (sredstva operativne tehnike, merna i laboratorijska sredstva, naoružanje i oružna oprema i specijalna sredstva, sredstva veze i telekomunikacija, sredstva informacionih tehnologija, sredstva kriminalističke tehnike, sredstva specijalne lične zaštitne opreme i odeće za službene potrebe, identifikacione značke i legitimacije, prevozna sredstva za službene potrebe...)

Radi obavljanja poslova iz svoje nadležnosti, Bezbednosno informativna agencija koristi sredstva čija je vrsta i struktura propisana Uredbom o određivanju sredstava za posebne namene za potrebe Bezbednosno informativne agencije, koja predstavljaju nepokretne i pokretne stvari u svojini Republike Srbije, poverljivog su karaktera u smislu propisa kojima se uređuju javne nabavke, odnosno na njih se ne primenjuju propisi o javnim nabavkama.

Nabavku sredstava za posebne namene, po pravilu, sprovodi komisija koju obrazuje direktor Agencije ili pripadnik Agencije po ovlašćenju direktora, pri čemu nabavku sredstava za posebne namene može da sprovede i pojedinac ukoliko to zahtevaju razlozi hitnosti, celishodnosti, operativne potrebe ili drugi opravdani razlozi radi efikasnog obavljanja bezbednosnih poslova iz delokruga Agencije. Komisija ima neparan broj članova, od kojih je obavezno jedan član iz organizacione jedinice za čije potrebe se vrši nabavka, a dva od kojih je jedan diplomirani pravnik, iz sastava organizacione jedinice nadležne za poslove logistike. Postupak nabavke podrazumeva prikupljanje pismenih ponuda, odnosno neposrednu pogodbu, na način kojim se obezbeđuje ekonomičnost i efikasnost upotrebe budžetskih sredstava, uz primenu propisanih mera kontraobaveštajne i bezbednosne zaštite tajnih podataka.

POSEBNE MERE IZ NADLEŽNOSTI BIA

Pripadnici Agencije mogu u okviru svoje delatnosti da primene sledeće posebne mere kojima se odstupa od nepovredivosti tajne pisama i drugih sredstava opštenja

- Tajni nadzor i snimanje komunikacije bez obzira na oblik i tehnička sredstva preko kojih se obavlja ili nadzor elektronske ili druge adrese
- Tajni nadzor i snimanje komunikacije na javnim mestima i mestima kojima je pristup ograničen ili u prostorijama
- Statistički elektronski nadzor komunikacije i informacionih sistema u cilju pribavljanja podataka o komunikaciji ili lokaciji korišćene mobilne terminalne opreme
- Računarsko pretraživanje već obrađenih ličnih i drugih podataka i njihovo upoređivanje sa podacima koji su prikupljeni primenom predhodno navedenih mera

Posebne mere mogu da se odrede prema licu, grupi ili organizaciji za koju postoje osnovni sumnje da preduzima ili priprema radnje usmerene protiv bezbednosti Republike Srbije, a okolnosti ukazuju da se na drugi način te radnje ne bi mogle otkriti, sprečiti ili dokazati ili bi to izazvalo nesrazmerne teškoće ili veliku opasnost.

ZAKONOM PROPISANI USLOVI ZA PRIMENU POSEBNIH MERA

Posebne mere mogu da se odrede prema licu, grupi ili organizaciji za koju postoje osnovni sumnje da preduzima ili priprema radnje usmerene protiv bezbednosti Republike Srbije, a okolnosti ukatuju da se na drugi način te radnje ne bi mogle otkriti, sprečiti ili dokazati ili bi to izazvalo nesrazmerne teškoće ili veliku opasnost.

U slučajevima kada su ispunjeni zakonom propisani uslovi primenu posebne mere na obrazloženi predlog direktora Agencije može da odredi nadležni sud – Viši sud u Beogradu, odnosno Posebno odeljenje Višeg suda u Beogradu za organozovani kriminal, kao mesno i stvarno nadležan sud za teritoriju RS.

Predlog direktora sadrži 1) naziv posebne mere, 2) raspoložive podatke o licu, grupi ili organizaciji prema kojoj će posebna mera biti primenjivana 3) postojanje uslova za njeno određivanje (obrazloženje osnova sumnje) 4) rok trajanja. Odluka u vezi podnetog predloga mora biti doneta u roku od 48 časova od njegovog podnošenja.

Kada nadležni sud usvoji predlog za određivanje posebne mere o tome donosi naredbu koja sadrži: 1) naziv posebne mere, 2) raspoložive podatke o licu, grupi, organizaciji prema kojoj će mera biti primenjena 3) obrazloženje osnova sumnje/ razloge o ispunjenosti uslova za primenu mere 4) način primene 5) obim i trajanje posebne mere.

Ako nadležni sud ne usvoji predlog za određivanje posebne mere, o tome donosi rešenje na koje direktor Agencije može da izjavi žalbu Apelacionom sudu u Beogradu, o kojoj veće sastavljeno od troje sudija Posebnog odeljenja Apelacionog suda za organizovani kriminal odlučuje u roku od 48 časova od časa izjavljivanja žalbe.

VREME TRAJANJA POSEBNIH MERA

NAREDBA ZA PROŠIRENJE POSEBNIH MERA

Posebna mera može da traje tri meseca, a zbog neophodnosti otkrivanja, sprečavanja ili prikupljanja dokaza o radnji koja je navedena kao razlog za njenu primenu, može da se produži najviše još tri puta u trajanju od po tri meseca.

Primena posebne mere prekida se kada za to prestanu razlozi, nezavisno od faze u kojoj se primenjuje, što znači da se mera može prekinuti i pre isteka prva tri meseca njene promene.

Ukoliko pripadnik Agencije u toku primene posebne mere dođe do saznanja da lice, grupa ili organizacija koristi drugo sredstvo komunikacije, elektronsku ili drugu adresu, ili da se komunikacija odvija na drugim mestima kojima je pristup ograničen ili u drugim prostorijama, o tome odmah obaveštava direktora Agencije koji može da naredi proširenje posebne mere. Zakonodavac je u ovim slučajevima propisao diskreciono pravo direktora Agencije, s tim što je dužan da u roku od 48 časova podnese predlog nadležnom sudu za naknadno odobrenje proširenja posebne mere u odnosu na nova saznanja.

O predlogu za proširenje mere odlučuje predsednik Višeg suda u Beogradu, odnosno sudija kojeg on odredi, u roku od 48 časova od časa prijema predloga. Ukoliko usvoji predlog sudija će naredbom naknadno da odobri proširenje primene posebne mere, a u slučaju da predlog odbije, materijal koji je prikupljen na osnovu naredbe direktora Agencije uništava se u prisustvu sudije, koji o tome sačinjava zapisnik.

KONTROLA RADA BIA

Kontrola od strane zakonodavne i izvršne vlasti prema zakonskim odredbama podrazumeva dužnost direktora Agencije da Narodnoj skupštini i Vladi Republike Srbije, dva puta godišnje podnese izveštaj o radu Agencije koji uključuje i izveštaj o stanju bezbednosti Republike Srbije. Bezbednosno informativna agencija je dužna da informiše nadležne državne organe o saznanjima koja su značajna za zaštitu ustavom utvrđenog poretka, bezbednosne, političke, ekonomske i druge interese Republike Srbije. Ovom uredbom su između ostalog propisana dva nivoa korisnika kojima je Agencija dužna da dostavi eksterne podatke, u zavisnosti od vrste, značaja i sadržine podataka, odnosno izvora i načina na koji su podaci prikupljeni.

Prvi nivo korisnika čine: predsednik Republike, predsednik Narodne skupštine, predsednik Vlade i potpredsednik Vlade. Drugi nivo korisnika čine: ministri, načelnik Generalštaba Vojske Srbije i direktor policije, ako su podaci značajni za sagledavanje problematike iz njihove nadležnosti.

Generalno, Agencija je obavezna da se u obavljanju svoje delatnosti pridržava načelnih stavova i smernica Vlade koji se odnose na bezbednosno-obaveštajnu politiku Republike Srbije, dok su lica koja učestvuju u vršenju kontrole rada Agencije ili po drugom osnovu dolaze u kontakt sa tajnim podacima, dužna da štite i čuvaju poverljivost podataka i informacija i nakon prestanka njihovih funkcija. Agencija je svakako i pod sudskom kontrolom naročito preko zakonitosti primene posebnih mera i posebnih dokaznih radnji.

LICA I OBJEKTI KOJI SE OBAVEZNO ŠTITE

Lica koja se bezbednosno štite su

- Predsednik Republike
- Predsednik Narodne skupštine
- Predsednik Vlade
- Ministar spoljnih poslova
- Ministar odbrane
- Ministar unutrašnjih poslova
- Načelnik Generalštaba Vojske Srbije
- Direktor BIA
- Direktor VBA
- Direktor VOA
- Direktor policije
- Strani državljani, nosioci najviših državnih funkcija tokom službenih poseta RS
- Nosioci najviših pravosudnih funkcija i drugi državni funkcioneri u zavisnosti od procene ugroženosti a po preporuci Biroa za koordinaciju rada službi bezbednosti.

ZAŠTITA PO PRESTANKU FUNKCIJE

Bezbedonosna zaštita navedenih lica traje 6 meseci po prestanku funkcije koju su obavljali, a nakon isteka tog roka ova vrsta zaštite može da se produži u skladu sa procenom ugroženosti lica i preporukom Biroa za koordinaciju rada službi bezbednosti.

Bivši predsednik Republike ima pravo da ga obezbeđuje policija i Vojska Srbije jednu godinu po prestanku mandata, u skladu sa propisom Vlade, pri čemu obezbeđenje može da se produži ako za to postoje opravdani razlozi i ako je bivši predsednik Republike sa tim saglasan.

U skladu sa navedenom uredbom objekti koji se bezbedonosno štite jesu:

- Narodna skupština
- Generalni sekretarijat predsednika Republike
- Vlada
- Ministarstva
- Drugi objekti koje koriste lica koja se prema uredbi bezbedonosno štite.

KOLOKVIJUM I DEO GRADIVA

UPUTSTVA ZA IZRADU

- DATUM KOLOKVIJUMA 22.11.2023.
- VREME -POČETAK U 18H
- TRAJANJE 45 MINUTA
- MOGUĆNOST POPRAVLJANJA OCENE -NA ISPITU ILI NA ORGANIZOVANOM OPŠTEM POPRAVNOM KOLOKVIJUMU (U ZAVISNOSTI OD BROJA STUDENATA NA POPRAVNOM KOLOKVIJUMU)
- BROJ PITANJA NA KOLOKVIJUMU - 15